

Alapképzés – futószárazás.

Tartalomjegyzék

1.1.Kiképzés első lépései.....	1
1.1.Alapelvek.....	1
1.2.Kantárhoz szoktatás.....	2
1.3.Nyereghez szoktatás	2
1.4.Futószárazás célja	2
1.5.Futószárazás helye.....	3
1.6.Futószárazás eszközei.....	3
1.7.Futószárazás technikája.....	3
1.8.Futószárazás munka az alapképzésben	4
1.9.Első felülés	5
2.2.Szoktatási szakasz.....	5
2.1.Ütem.....	5
2.2.Elengedettség.....	6
2.3.Támaszkodás	6
2.4.Támaszkodás hibái.....	6
Hamis krágli.....	6
Függőleges mögött.....	7
Szár mögött.....	7
Túl magas kéz.....	7
Szár ellen, vagy szár felett.....	7
2.5.Ütem, elengedettség és támaszkodás ellenőrzése.....	8
3.3.Tolóerő kifejlesztése.....	8
3.1.Lendület.....	8
Képzés ügetésben.....	8
Képzés vágásban.....	8
Képzés lépésben.....	9
4.4.Hordozóerő kifejlesztése.....	9
4.1.Egyenesre állítás.....	9
4.2.Összeszedés.....	10
Abszolút feligazítottság	10
Relatív feligazítottság:	10

I. Kiképzés első lépései

I.1 Alapelvek

- *A kiképzőnek türelemmel, és együttérzéssel kell lennie lóva felé az alapkiképzés során.*
- *A különböző tanulási szakaszok folyamán biztosítani kell a szükséges időt, ami legtöbbször csak néhány nap, de súlyosabb esetekben akár több hét is lehet.*
- *Különös gonddal kell a fiatal lovat a kantárhoz, és a nyereghez szoktatni!*
- *A ló számára ismeretlen felszerelési tárgyakat célszerű az istálló megszokott környezetében megismertetni vele.*

I.2 Kantárhoz szoktatás

- *A kantár kerüljön fel elsőként a lóra.*
- ***A zabla bevétele** szokott néha problémát jelenteni. Ez esetben célszerű a zablát teljesen, vagy félig lecsatolni a pofaszíjakról, és először a szíjazatot felhelyezni, majd felcsatolni egyik oldalon a zablát, amit összehajtván a közepénél kezdve oldalról betolunk a ló szájába, majd a be nem csatolt zablakarikát áthúzzuk a másik oldalra, ahol becsatoljuk.*
- ***A fülét féltő ló** esetén lehet, hogy magát a kantárt is először szét kell csatolni, és „darabokban” felrakni lovunkra, így nem kell áthúznunk a tarkószíjat, és orrféktartó-szíjat a ló fülén, hanem a nyakán áttéve húzzuk előre a tarkóra, utána a homlokszíjat – ami csak egyik oldalon van kioldva – a fül előtt feltesszük a helyére, és „csatolgatunk tovább”.*
- *Célszerű a kantározást megelőző napokban, akár hetekben „barátkozni” a lóval, simogatni fejét, füle környékét, tarkóját, ill. egyéb testrészeit, így elkerülhetjük a fent említett gondok nagy részét.*

I.3 Nyereghez szoktatás

- Többségében a fiatal ló számára legriasztóbb – a tapasztalat szerint –, a heveder felhelyezése, és meghúzása.*
- Jobb a nyereg felhelyezése előtt a futószáras hevedert alkalmazni, míg megszokja a heveder okozta kényelmetlenséget. Ezzel a nyeret védjük első sorban az esetleges törésektől, sérülésektől. (A riadt ló eldobhatja magát, így ráeshet a nyeregre.)*
- A heveder, vagy nyereg felhelyezése ne az istállóban történjen, mert a heveder szorító hatásától szabadulni próbáló riadt ló a szűk helyen rendkívül balesetveszélyes lehet saját, és környezete számára!*
- Puha talajú lovarda – ahol már előtte futó-száraztuk lovunkat – legyen a helyszíne az első alkalmaknak.*
- Első foglalkozásoknál legyen egy segítőtárs!*

I.4 Futószárazás célja

- a) *A lovas alatti kiképzés szakszerű előkészítése.*
- b) *A fiatal ló munkához engedelmességhez szoktatása, hajlékonyabbá ügyesebbé tétele.*
- c) *Mozgás, és tartáshibák javítása.*
- d) *Betegségek utáni rehabilitációs munka.*

I.5 Futószárazás helye

- *Nyugodt hely legyen, ahol a lehető legkevesebb külső inger éri a lovat.*
- *Talaja puha, de nem mély.*
- *Legyen körülhatárolt – pl. körkarám – ami vezeti a lovat.*

I.6 Futószárazás eszközei

- Csikókantár.
- Futószáras heveder, vagy nyereg, vagy mindkettő.
- Kikötőszárok.
- Futószár
- Futószárazó ostor

I.7 Futószárazás technikája

- a) *Rendszerint bal kézen kezdik a futószáras munkát, így a rendesen karikába hajtogatott futószár van a bal kézben, és az ostor a jobb kézben.*
- b) *A kiképzett lovat a kör közepére vezetjük, majd lépésben fokozatosan kiengedjük a körre, miközben az ostorral hátulról támogatjuk.*
- c) *Ügyeljünk arra, hogy a kezünkben legyen egy karika mindig a futószárból, hogy a megiramodó, vagy ellenszegülő ló ne rántsa ki a futószárat teljesen kezünkből.*
- d) *Ha a ló a körön megy, a futószárazó egy helyben marad a kör közepén, és forog, hogy mindig a ló oldalára merőlegesen legyen arccal.*
- e) *A futószárat fogó kéz, kb. a ló szájának magasságában van, puha támaszkodást fenntartva azzal, s amikor kell, ezzel a kézzel végezzük a felvételt, vagy engedést. A másik kéz tartja az ostort ami a ló csánkjára irányul, ill. előre hajt.*
- f) *Kézváltáskor kezek szerepe felcserélődik!*
- g) *Előre hajtáskor az ostort tartó kéz kör alakú mozgást végez felülről lefelé, és hátulról előre, így az ostor csapóját alulról felfelé „csapja”.*
- h) *Ne feledjük: jelentős segítség futószárazáskor, a hang!*
- i) *Hangsegítség lehet:*
- j) *Előrehajtó: csettegés, cuppogás, vezényszó.*

- k) *Fellevő: „csitítás”, ill. az alacsonyabb jármód vezénylése hosszan elnyújtva.*
- l) *Kézváltáskor a lovat megállítjuk kint a körön, így a futószárazó megy ki hozzá, miközben a hátra mutató ostort a felkarja alá szorítva magával viszi, s a futószárat egyenletes ívekben összehajtja. Átcsatolja a futószárat a másik oldalra, a kikötőszárat átállítja, hiszen most a másik kéz lesz a belső kéz, és a lóval végeztet egy kézváltást eleje körüli fordulattal, vagy hátulja körüli fordulattal.*
- m) *A futószárazást lépésben kezdjük, és fejezzük be!*
- n) *A befejező lépéskor a kikötőszárat hosszúra engedjük, vagy kicsatoljuk.*

I.8 Futószáras munka az alapkiképzésben

- a) *Az első alkalmakkor kell egy segítőtárs.*
- b) *Először csak kantár, és futószár legyen a lovon! A futószár csatlakozzon mind a két zablakarikához, aminek több módja lehet. Azért van erre szükség, mert ha csak egyik zablakarikába csatoljuk a futószárat, akkor áthúzzhatjuk a zablát a ló száján, ill. könnyen leszakíthatjuk a kantárt lovunkról.*
- c) *Lovunkat először körbevezetjük a futószáras körön, miközben segítőnk kíséri az ostorral.*
- d) *Lassan hosszabb – hosszabb szárra engedjük az ostoros segítő végig kíséri, míg végül „lovunk kikerül” a futószáras körre. Ügetésben hamarabb megtalálja helyét a ló a körön, mint lépésben.*
- e) *A másik kézen kezdjük az egészet előről! Ne lepődjünk meg, ha nehezebben fogja az adást mint gondolnánk. Csak türelem!*
- f) *Amikor már jól dolgozik mind a két kézen – ez lehet, hogy nem az első alkalom lesz – akkor kerüljön fel rá a futószáras-heveder, először kikötés nélkül, majd laza kikötéssel.*
- g) *A kikötőszárat idővel rövidebbre állítjuk úgy, hogy a homlokvonala függőleges előtt maradjon!*
- h) *Amikor a kikötőszár felkerül a lóra, akkor már elég a futószárat a belső zablakarikába csatolni.*
- i) *A kikötőszáron ütemesen jól dolgozó lovon idővel felcserélhetjük a futószáras hevedert a nyeregre, amin először nincs rajta a kengyel, s a kengyelszj.*
- j) *A kézváltásoknál dicsérjük a fiatal lovat veregetéssel, esetleg jutalom falattal, miközben a nyeret is tapogassuk meg finoman, majd a hátán átnyúlva is tegyük meg ezt óvatosan. Ezek után a kengyelekbe is nehézkedjünk be időnként kézzel.*

I.9 Első felülés

- a) *Amikor már a fent leírtakat nyugodtan túri lovunk akkor jöhet a lovas, aki az álló ló bal oldalán megfogja simogatás, és nyugtatás után a nyereg első kápáját a bal kezével, míg jobb kezével a hátsó kápát, és kissé húzza fel magát, hogy a ló szokja azt az érzést, amikor felszállásnál csak a bal oldali kengyelt terheljük, mivel lóra mindig a bal oldalról ülünk fel.*

Megjegyzés: A „lovas-világ” ismereteim szerint nem vesz tudomást a balkezes lovasokról sem a felülés, sem pl. a lovak felvezetése tekintetében.

- b) Következhet a felülés, aminek előzménye még lehet a lovas felhasalása a nyeregbe segítséggel. Mozdítsuk meg a lovat az így „elhelyezkedett” lovas alatt, aki könnyedén meg tud válni lovától, ha az rosszul reagál.
- c) A nyugodtan viselkedő lóra óvatosan fel lehet ülni, majd először lépésben megvezetni alatta a lovat. Az első felülésnél elég lehet, ha csak lép a lovas alatt. Következő alkalommal már üggetésben is dolgozhat lovas alatt.
- d) A futószárat olyan lovas fogja, aki tapasztalt ebben a munkafolyamatban, ugyanis az esetek többségében rajta múlik a jó, vagy rossz eredmény.
- e) A kantár-szárral együtt; legyen a lovas kezébe a lovagló pálca is. Eleinte a ló nyakába csatolt kengyel szíj, a kapaszkodást segítheti.
- f) Futószárról akkor csatoljuk le a lovat lovas alatt, amikor már futószáron a lovas irányítja lovát, nem a futószárazó. Az irányítás alatt értendő a megindulás, a jármód-váltások, és a megállás is.
- g) Futószár nélkül, dolgozzon tovább a lovas a futószáras körön, aminek közepén még mindig ott áll a futószárazó, majd lassan el lehet hagyni a kört, és szabadon dolgozni a lovardában, de eleinte tapasztalt ló vezetésével!
- h) Lényeges, hogy egyrészt tapasztalt lovast ültessünk fel mindig csikóra, másrészt ne dolgozzunk egyszerre sokat a fiatal lóval! 30 perc szakszerű munka éppen elég egy fiatal ló számára.

II. Szoktatási szakasz

II.1 Ütem

- a) *Első cél az ütem állandósítása a lónak megfelelő alapírással betartásával.*
- b) *Előfeltétele az előrehajtás egyenletessége, és a mély rugalmas, de nyugodt kéz.*
- c) *Mindenekelőtt a mozgás egyenletessége mindhárom jármódban a legfontosabb cél!*

II.2 Elengedettség

- a) *Az ízületek egyenletesen hajoljanak, és nyúljanak.*
- b) *A ló egész bensőjével együttműködést fejtsen ki*
- c) *Elengedettség jelei; az ütemesen lengő farok, az ütemesen lengő hát, csukott finoman habzó száj, egyenletes „prüszkölés”.*
- d) *Elengedettséget elértük, ha mindhárom jármódban előre lefelé nyújtott nyakkal, lengő háttal, ütemes mozgással megy, a lovas segítségeit elfogadva.*

II.3 Támaszkodás

- a) A kéz és a ló szája közötti puha és állandó összeköttetés a támaszkodás.
- b) Egyenes vonalon mindkét szár egyenletesen, ívelt vonalon pedig fokozottan a külső szár terhelődik.
- c) A lónak az előrehajtó befolyás eredményeként kell a kézhez hozzálépnie.
- d) A ló a négy lábán kell, hogy magát kiegyensúlyozza, a szár sohasem válhat az „5. lábbá”.
- e) Amikor a hátsó lábak tolóereje akadálytalanul jut el a ló szájáig, és a szársegítségek hatása is akadálytalanul jut el a hátsó lábakra akkor a ló száron van.
- f) A száron lévő ló esetében mindig a tarkó a legmagasabb pont, és a homlok-vonal valamivel a függőleges előtt van.
- g) A szoktatási szakaszban a lovat lépésben, csak hosszú száron szabad lovagolni, élénken!

II.4 Támaszkodás hibái

II.4.1 Hamis krágli

- A támaszkodást a kéz kényszeríti ki. A legmagasabb pont nem a tarkó, hanem a nyak első részének valamelyik – rendszerint a 3. és 4. csigolya közötti – pontja.
- **Javítás:** Nagyon nehezen javítható. Hosszadalmas és következetes munkát igényel, jó-kezű lovastól is, aki meg tudja akadályozni szársegítséggel az ütemhibákat és az elsietést, az energikus előrehajtás mellett.

II.4.2 Függőleges mögött

- Homlokvonal a függőleges mögött van.
- Ugyancsak a kéz túl erős hatása okozza, gyakran a hamis kráglival jár együtt.
- **Javítás:** a kéz előremenése, és az energikus előrehajtása útján.

II.4.3 Szár mögött

- A ló hamis kráglival, ugyancsak függőleges mögött van, azzal tetézve az egészet, hogy nem veszi fel a szársegítségeket, hanem elől hátrafelé kitér.
- **Javítás:** Mielőtt megkezdődnék a „szár mögött” esetében alkalmazott

korrekció, először összeköttetést kell létesíteni a kéz és a ló szája között.

Legtöbbször nagyon messze kell visszamenni, ismét hosszú száron kell elkezdni dolgozni vele.

Segíthet a futószáras munka viszonylag hosszú kikötőszárral.

Hasznos a határozott előrelovaglás főleg vágóban, és terepen annak érdekében, hogy a kézhez való előrenyúlás helyre álljon.

II.4.4 Túl magas kéz

- A fenti három hibát sem lehet javítani a túl magas kézzel való vezetéssel.
- Itt különös jelentőséget kap az ismert szabály, hogy az alkarnak, a kézhátnak, és a szárnak egy egyenes vonalat kell képeznie.
- A „ló orrának előre tolása” csak megfelelően mélyen tartott kézzel sikerül!

II.4.5 Szár ellen, vagy szár felett

- A ló tarkóban nem enged, alsó nyakizmaival, és rendszerint merev beejtett háttal ellenállást fejt ki a lovas kezének, miközben homlokvonala jóval a függőleges előtt van.
- **Javítás:** Nagyon sok elengedettő – hajlító munka nagy körön és nagy ívű kígyóvonalakon.

Segíthet a futószáras munka viszonylag hosszú, és mélyre csatolt kikötőszárral.

Nagy hiba a túl mélyen tartott; lefelé, ill. hátrafelé húzó kéz!

•

II.5 Ütem, elengedettség és támaszkodás ellenőrzése

- ✓ *Szárakat kézből kicsúsztatni! Az ütemnek és az iramnak nem szabad változnia, és a lónak előre – lefelé irányuló nyakkal fesztelenül kell tovább haladnia.*
- ✓ *Minden jármódban így ellenőrizzük!*

III. Tolóerő kifejlesztése

III.1 Lendület

- a) *A hátsó lábakból és a farból származó energikus impulzus átvitele a ló egész előre irányuló mozgására.*
- b) *Elengedhetetlen feltétele, a rugalmasan lengő hát.*
- c) *Csak ügetésben, és vágtaban létezik, ahol van lebegő fázis.*
- d) *Nem tévesztendő össze a nagy mozgással, ami a ló veleszületett adottsága, ami történhet feszes háttal, felemelt fejjel!*
- e) *A lendület mindig a kiképzés eredménye, ami felhasználja a ló mozgás-adottságát, de hozzáteszi az elengedettséget, rugalmasságot, és a szabályozhatóságot.*
- f) *Minél kifejezettebb a lebegő – fázis, annál „nagyobb” a lendület.*
- g) *Összeszedett iramban a mozgás kifejezettségében nyilvánul meg a lendület.*

III.1.1 Képzés ügetésben

- 1) *Munkaügetés az alapja az összeszedett és a középügetésnek, ill. előkészítője a vágtnak és a lépésnek.*
- 2) *Fokozottabb előrehajtással, és a támaszkodás engedésével meghosszabbítjuk a munkaügetés lépéshosszát, kezdetben csak kevés lépést követelünk, amit középügetésig fokozunk a továbbiakban.*
- 3) *Nem csak a fokozás a lényeges, hanem sokkal inkább a munkaügetésbe való simulékony, ellenállásmentes visszatérés!*

III.1.2 Képzés vágtaban

- 1) *Vágtamunkát megkezdhetjük, amint a ló megtanult ügetésben elengedetten, a lovas súlyát elsietés nélkül, a fordulatokban hajlításban is hordani.*
- 2) *Eleinte legkönnyebben az ügetés fokozásával megyünk át vágtaba.*
- 3) *Segítségek kezdetben a belső váll pálcával való ütögetése, és a nyelvcsettintés. A kéz utánaengedéssel segít. Amennyiben elsiet a ló ügetésben, akkor rendezzük az ügetést, majd újból adjuk a segítségeket.*
- 4) *A csizmákat beugratásoknál mindig a „helyére tesszük”, hogy állandósuljon a lónál ez a segítség, amely még nem a meghatározó beugrató segítség.*
- 5) *Ahhoz, hogy belső lábon való vágtagrást állandósítsuk, a jó lábon való vágtagrás idejét fokozatosan hosszabbítsuk.*
- 6) *A gyakran megismételt beugratásokkal a lovak megtanulják a helyes lábra való könnyű átmenetet, és fokozatosan kialakul az állandó iramú munkavágta.*
- 7) *A tolóerő fejlesztése legkönnyebben a munkavágta – középvágta*

váltakoztatásával lehet szabadban hosszú vonalakon, ahol a fokozás, a hátsó lábak fokozott előrehajtásában, és a kéz utánaengedésében nyilvánul meg.

III.1.3 Képzés lépésben

- 1) *A jármódok közül a legkönnyebben a lépésben lehet kárt tenni, viszont a legnehezebb helyrehozni.*
- 2) *A fiatal lovat addig kell lépésben a lehetőleg hosszabb száron élénken lovagolni, míg a lépés nyugodt, tért-nyerő, és egyenletes nem lesz!
Ezután lehet kislejtő támaszkodásra törekedni.*
- 3) *A tarkóban való korrekt elengedtetést, csak az alapképzés végén, mintegy másfél év után lehet megkezdeni!*
- 4) *A lovas lába nyugodt állandó érintkezésben legyen a ló oldalával, és csak szükség esetén gyakoroljon nyomást!*

IV. Hordozóerő kifejlesztése

IV.1 Egyenesre állítás

- a) *A hátsó és elülső lábak patanyoma egy vonalba esik, vagyis hossz tengelyével egyenes és ívelt vonalon egyaránt a patanyomhoz igazodik.*
- b) *Módszerek az egyenesre igazítás eléréséhez:*
 - *egyes és ívelt vonalon lovagolt átmenetek,*
 - *mindkét oldal következetes tornáztatása; combra való engedés, későbbiekben az oldaljárások, de főleg a vállat be lovaglása*
 - *a lónak mindig az elejét igazítsuk a hátulja elé,*
 - *kiegyensúlyozott, biztos ülés.*

IV.2 Összeszedés

- a) *Mind a négy láb egyenletes terhelése, az első lábak tehermentesítése és a hátsó lábak fokozott teherfelvételre kényszerítése által.*
- b) *A hátsó lábak erősebb konhajlítás mellett fokozottabban viselik a súlyt, és jobban a súlypont irányába lépnek, az elülső lábak ezáltal felszabadulnak, és mozgásuk szabadabbá válik.*
- c) *A fokozott előrehajtásból előállott nagyobb tolóerőt a kitartó, vagy felvevő szársegítség felfogják, és az átengedő háton keresztül a hátsó lábakra juttatják vissza, ezzel hordozóerővé „transzformálva” azt.*
- d) **Módszerek** *az összeszedettség eléréséhez:*
 - *a hátsó lábak hordozóerejének erősítése, oldaljárásokkal,*

- *egyenes és ívelt vonalon lovagolt átmenetek,*
 - *helyesen lovagolt fél- és egész felvételek*
- e) **ellenőrzése:** *a lovas több lépés, vagy vágtaugrás erejéig végigsimíthat a sörényélen, a ló öntartásának ekkor is fenn kell maradnia.*

IV.2.1 Abszolút feligazítottság

- *amit csaknem teljesen, vagy teljesen a kéz végez, így „a lovas kezén fekszik a ló feje és nyaka”. A ló nem hordja önmagát!*

IV.2.2 Relatív feligazítottság:

- *erősebben terhelt hátulja és a megfelelően tehermentesített eleje esetében magasabb a feligazítottság, és rövidebb a nyak. (A hátsó terhelés csökken, úgy a feligazítottság mértéke is csökken, ill. „hosszabbodik a nyak”.) Dinamikus egyensúly van!*